

Національний
банк України

Огляд небанківського фінансового сектору за 2023 рік

23 травня 2024 року

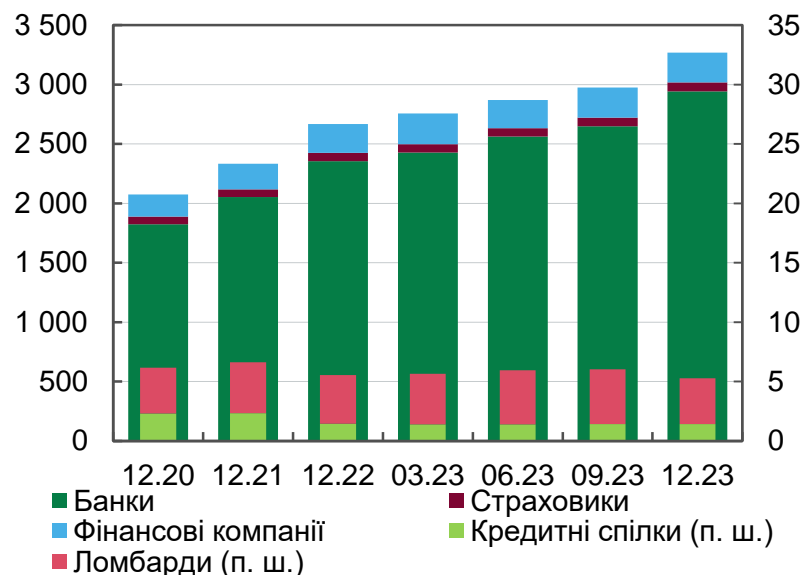
Головне

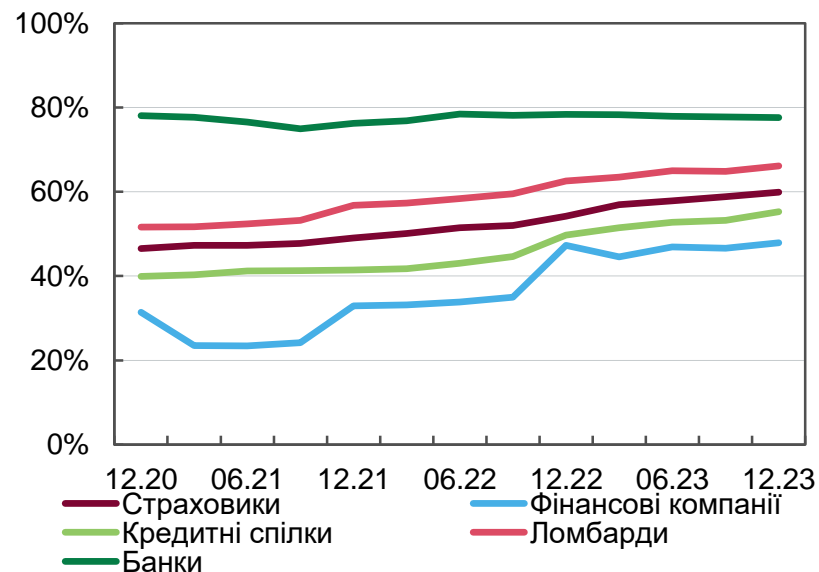
- Обсяги активів сегментів ринку змінювалися різноспрямовано: страховиків і фінансових компаній – зросли, кредитних спілок і ломбардів дещо зменшилися.
- Кількість компаній помітно зменшилася, за рік з ринку пішла кожна четверта компанія, Причиною припинення діяльності переважно була добровільна відмова від усіх ліцензій.
- Незважаючи на вихід з ринку 27 non-life страховиків, ринок класичного страхування продовжив відновлюватись після падіння через повномасштабну війну.
- За моторними видами страхування обсяг зібраних премій уже перевищив довоєнний рівень. Натомість інші види страхування зростають значно повільніше.
- Активи та премії life-страховиків зросли на 17% та на 19% рік до року, відповідно.
- Сектор кредитних спілок дещо скоротився, але був прибутковим. Обсяг активів сектору зменшився на 2% за рік. Водночас зменшилася й кількість установ.
- Обсяг активів фінкомпаній збільшився на 3% незважаючи на вихід з ринку значної кількості установ. Кредитування населення поступово відновлювалося: за 2023 рік було надано на 70% більше позик населенню, ніж у 2022 році. Відновлення обсягів основних фінансових послуг дало змогу отримати прибутки. Прибутковими були 75% фінансових компаній.
- Діяльність ломбардів дещо скоротилася. Обсяги активів та власний капітал зменшилися. Сегмент отримав прибуток лише завдяки зменшенню витрат, пов'язаних з реалізацією та утриманням заставного майна.

Частка активів небанківських фінустанов децю знизилася

Структура активів фінансового сектору, млрд грн

Частка активів десяти найбільших установ у сегментах

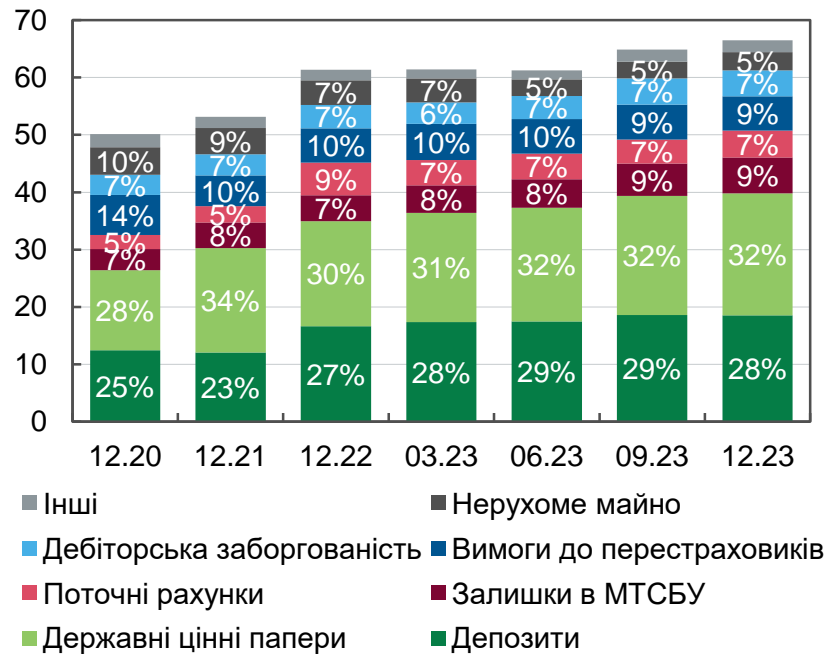

Джерело: НБУ

- У 2023 році обсяги активів НБФУ незначно зросли (+3.2% р/р). Скорочення активів зазнали ломбарди й кредитні спілки.
- Частка небанківського сегмента в активах фінансових установ, нагляд за якими здійснює Національний банк, за рік скоротилася на 2 в. п. до 10% на кінець 2023 року.
- Загалом за 2023 рік із ринку вийшли понад 320 установ, переважно фінансові компанії та ломбарди, натомість було зареєстровано дев'ять нових: чотири ломбарди, три фінкомпанії та два лізингодавці.
- Концентрація всіх сегментів надавачів небанківських фінансових послуг надалі зростає.

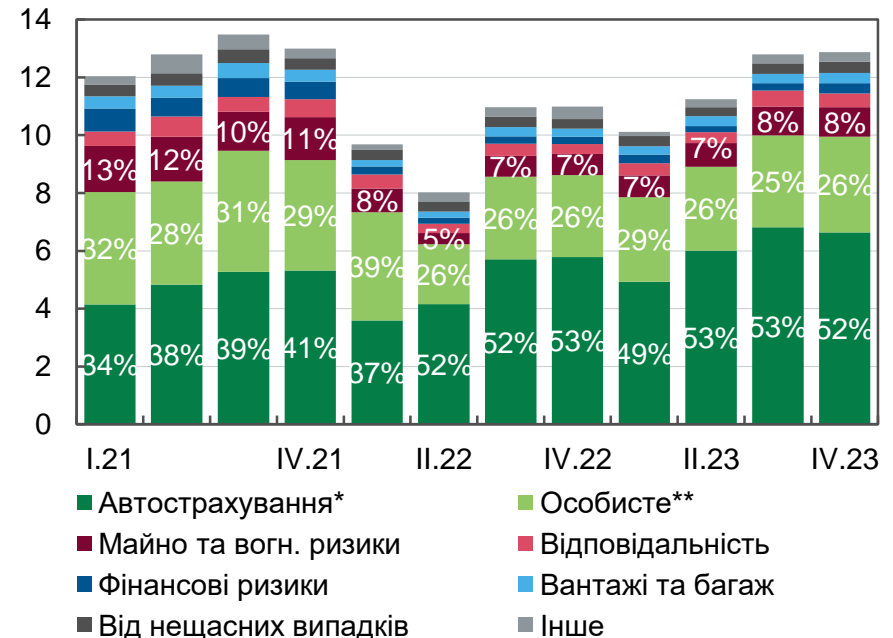
Структура активів страховиків поступово покращується

Структура прийнятних активів на покриття резервів страховиків, млрд грн

Джерело: НБУ.

Структура страхових премій за основними видами страхування, млрд грн

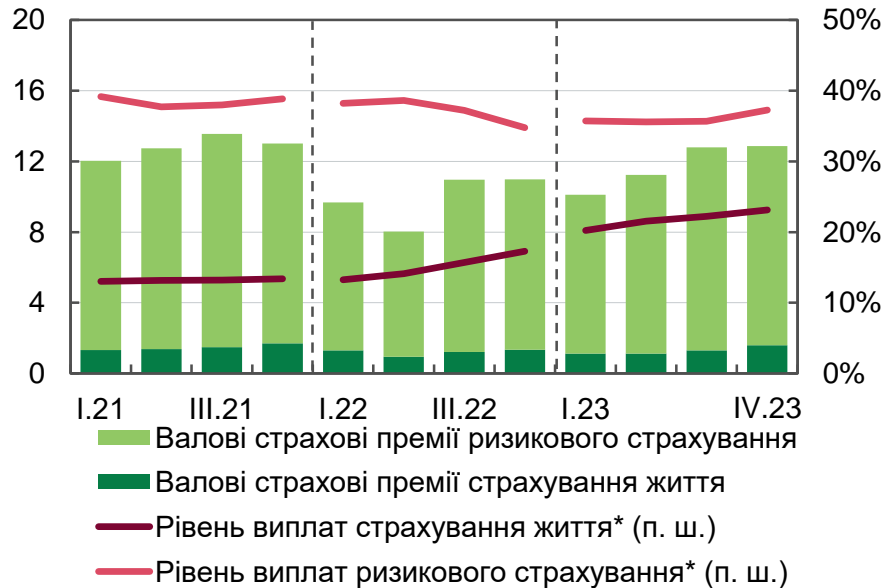
* КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка". ** Життя, медичне страхування

Джерело: НБУ.

- У структурі прийнятних активів страховиків зростає частка більш ліквідних складових – державних цінних паперів та депозитів.
- Автострахування продовжує домінувати в ризиковому сегменті страхування. Внаслідок війни частка моторних видів страхування у преміях зросла.

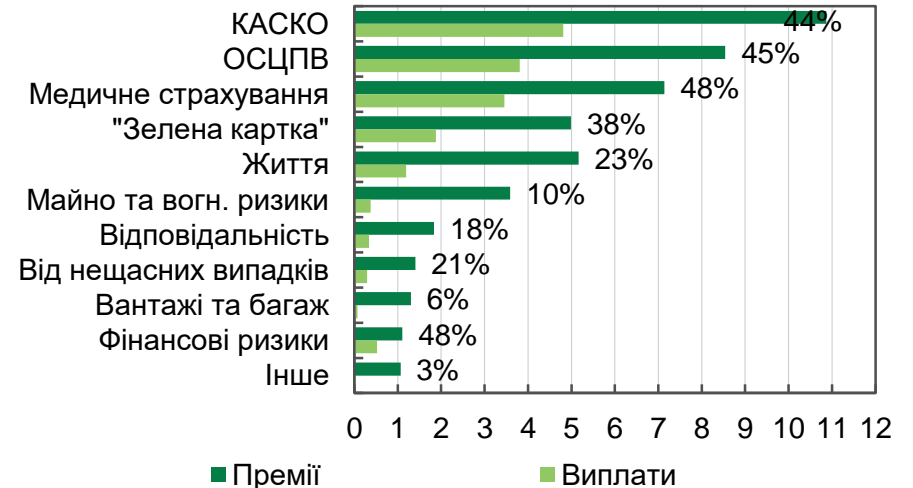
Life та non-life страховики продовжують нарощувати премії після початкового шоку війни...

Премії та рівень виплат за видами страхування, млрд грн

Джерело: НБУ.

Страхові премії та виплати за найпоширенішими видами страхування станом на 01.01.2024, млрд грн

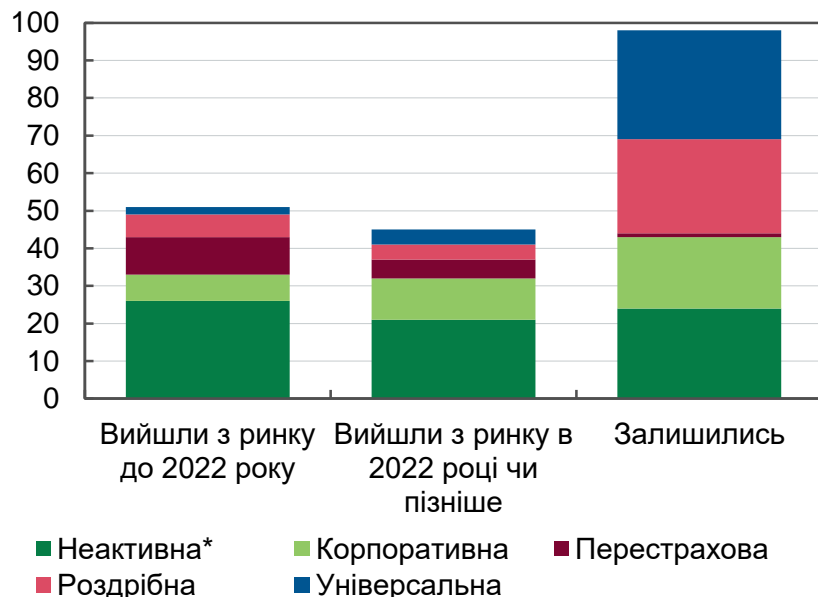

Джерело: НБУ.

- У 2023 році обсяг страхових премій продовжив відновлюватись: у non-life сегменті зріс на 17%, а в life сегменті на 19% р/р.
- Протягом 2023 року рівень виплат ризикових страховиків зріс незначно - з 35% до 37%, а страховиків життя зріс на третину – з 17% до 23%.
- Найбільшу частку премій формує автострахування (КАСКО, ОСЦПВ та Зелена картка) та особове страхування (медичне страхування та страхування життя)

Ринок залишали здебільшого неактивні компанії

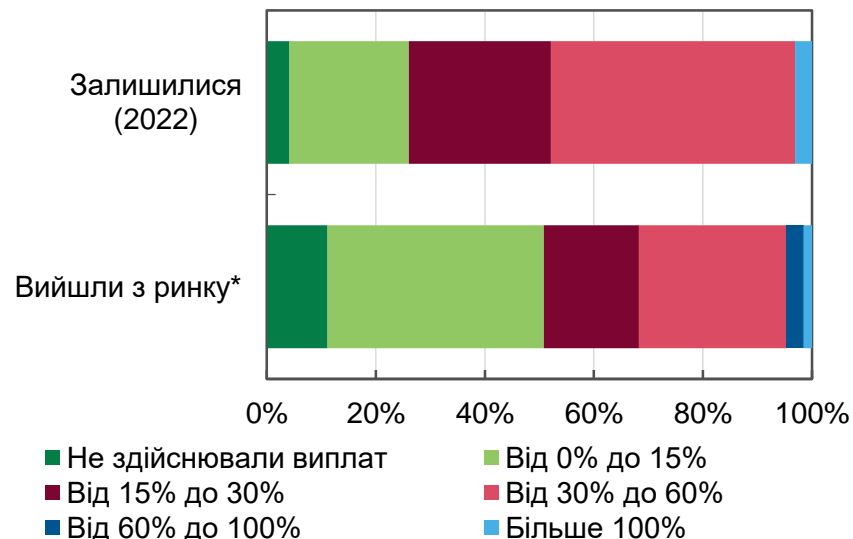
Кількість страховиків різних бізнес-моделей

* Компанії, що зібрали менше 10 млн грн премій за останній звітний рік.

Джерело: ЗФС.

Рівень виплат страховиків

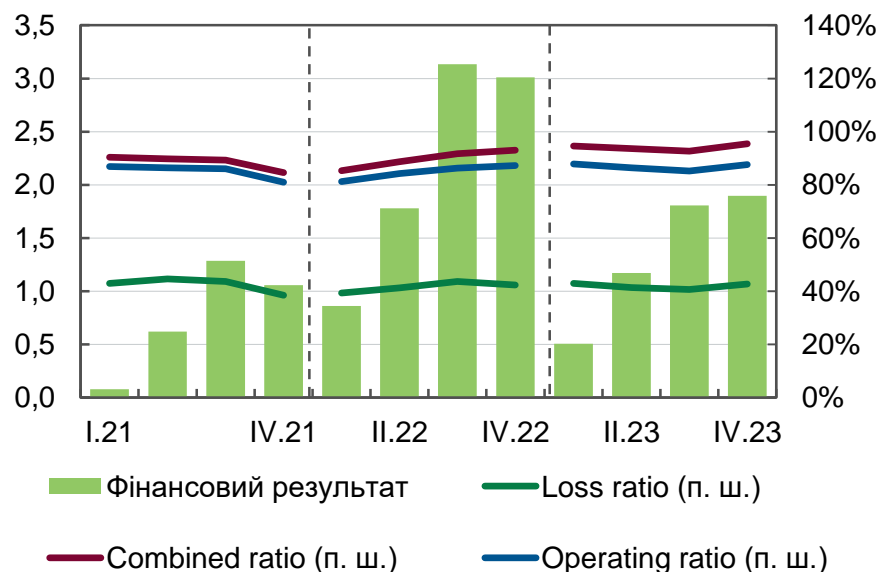
* Для компаній, що були виключені з реєстру з 1 липня 2020 року до 1 жовтня 2023 року за останній звітний рік перед виключенням. Розраховано для компаній, які збирали премії.

Джерело: ЗФС.

- З липня 2020 року кількість компаній у ризиковому сегменті скоротилась з 195 до 89.
- Як у довоєнний, так і у воєнний періоди більшість компаній, що залишали ринок, були неактивними або не працювали з громадянами.
- Також ці компанії характеризувались вкрай низьким рівнем виплат, або ж узагалі не здійснювали виплат.

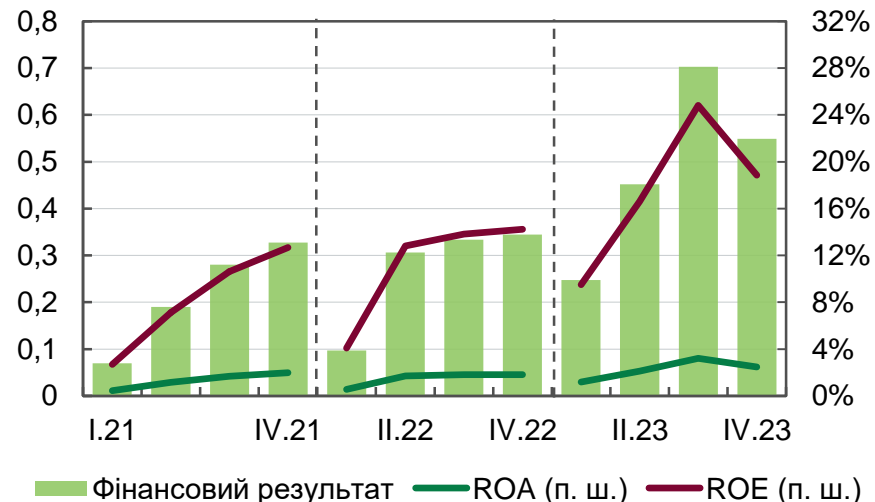
Прибутковість страховиків суттєво зросла

Фінансовий результат наростаючим підсумком і показники діяльності non-life страховиків, млрд грн

Джерело: НБУ.

Фінансовий результат наростаючим підсумком і прибутковість страховиків життя, млрд грн

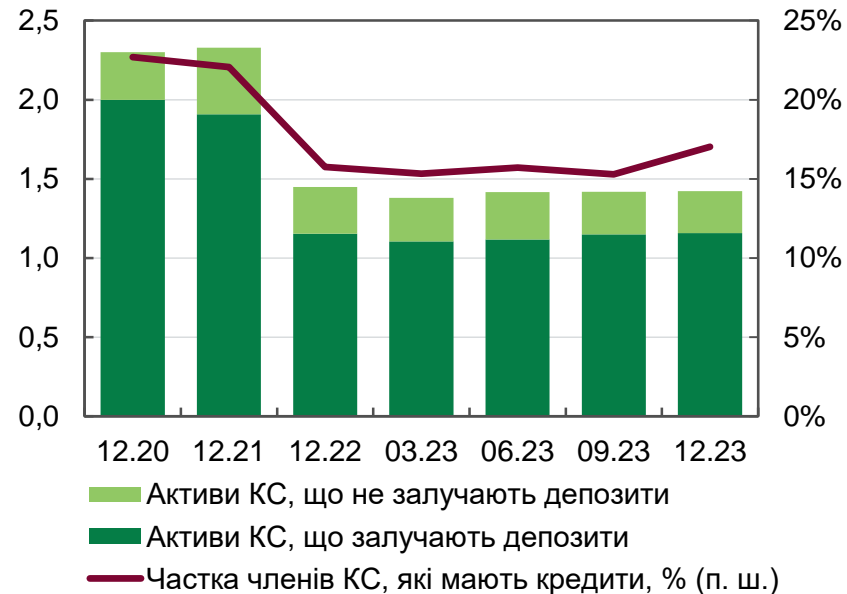

Джерело: НБУ.

- У 2023 році ризикові страховики були операційно прибутковими: їхній прибуток становив 1.9 млрд грн, що майже в півтора рази менше, ніж у 2022 році.
- Водночас показники ефективності дещо погіршилися через швидше зростання виплат порівняно заробленими преміями наприкінці року.
- Страховики життя завершили рік з прибутком 0.5 млрд грн попри операційну збитковість їхня рентабельність капіталу становить 19%.

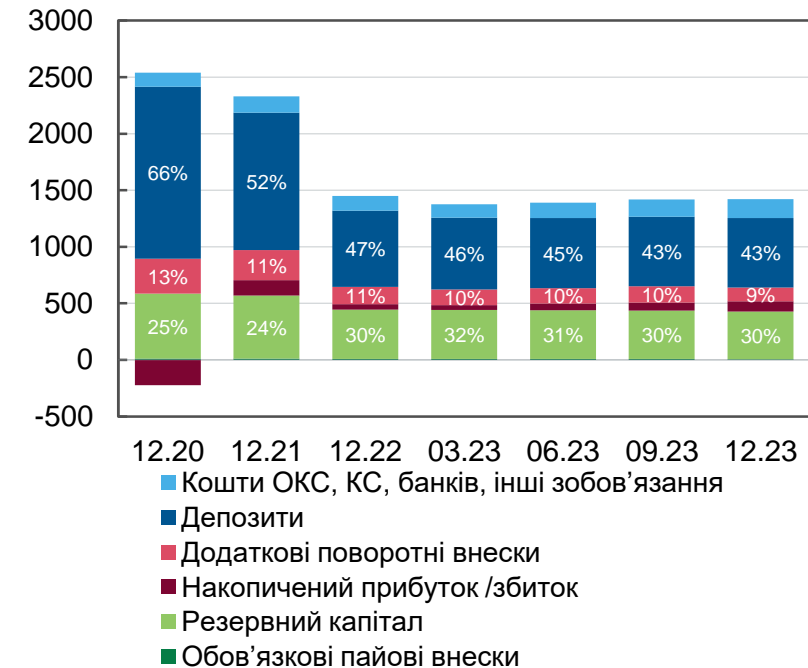
Активи кредитних спілок децю зменшились в цілому за рік

Загальні активи кредитних спілок та частка членів кредитних спілок, які отримали кредити, млрд грн

Джерело: НБУ.

Зобов'язання та власний капітал, млн грн

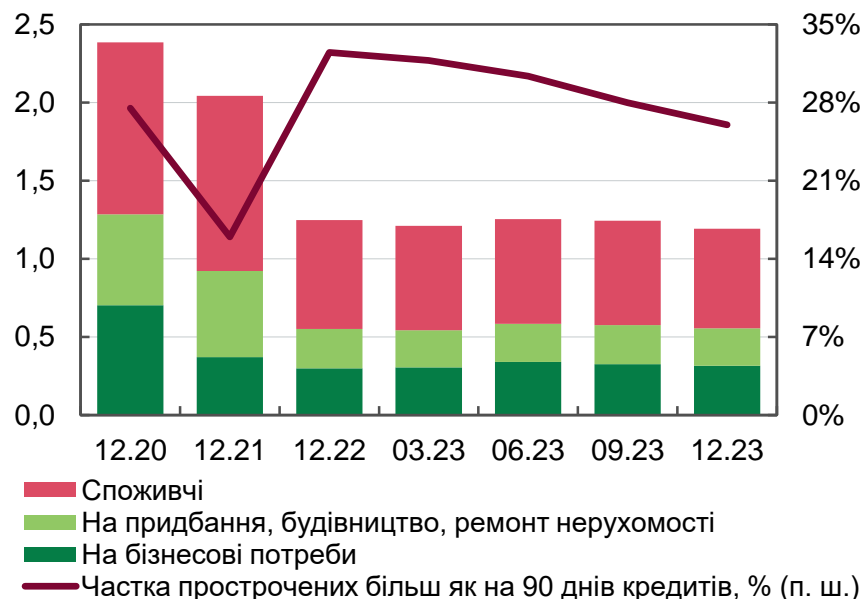

- Зростання активів кредитних спілок, починаючи з II кварталу 2023 року, не компенсувало зниження їх обсягів у I кварталі. Зменшилась кількість установ. На кінець року загальний обсяг активів становив лише 61% довоєнного рівня.
- Помірна прибутковість забезпечила зростання обсягу та частки нерозподіленого прибутку у фондуванні. Збільшилось й фінансування спілок з боку ОКС. Водночас тривав вплив депозитів та додаткових пайових внесків, хоча повільніше ніж у 2022 році.

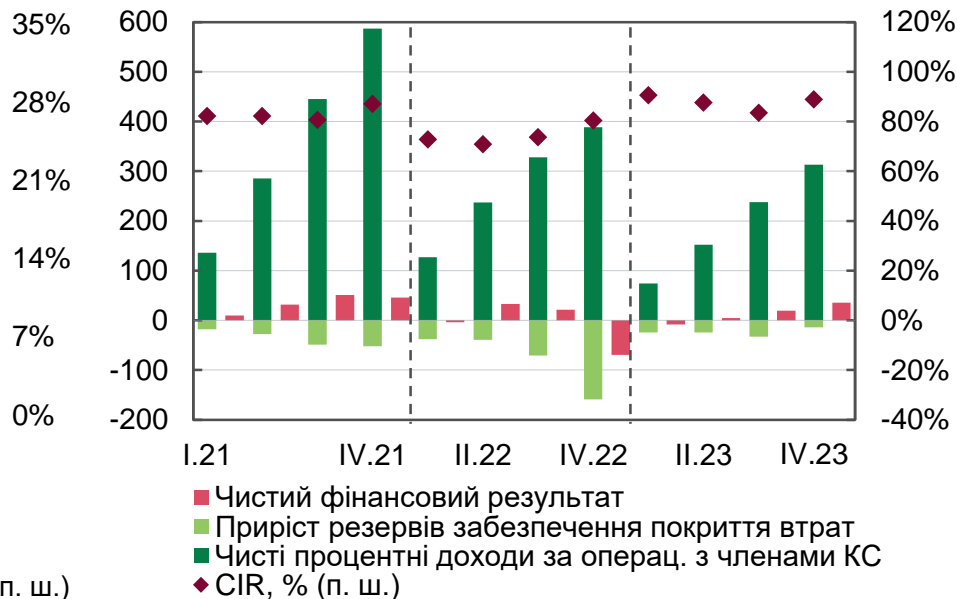
Відновились прибутковість попри низьку операційну ефективність

Структура основної суми заборгованості за кредитами членів кредитних спілок, млрд грн

Джерело: НБУ.

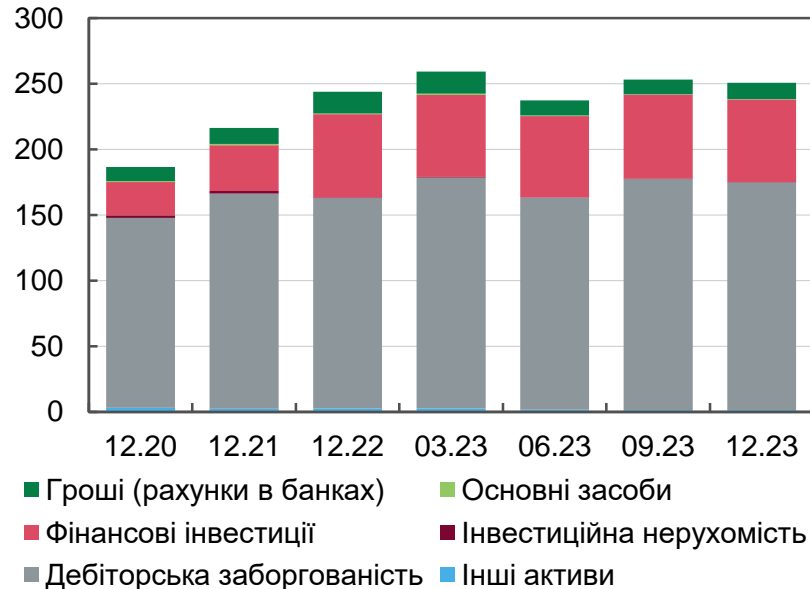
Операційна ефективність діяльності кредитних спілок (наростаючим підсумком), млн грн

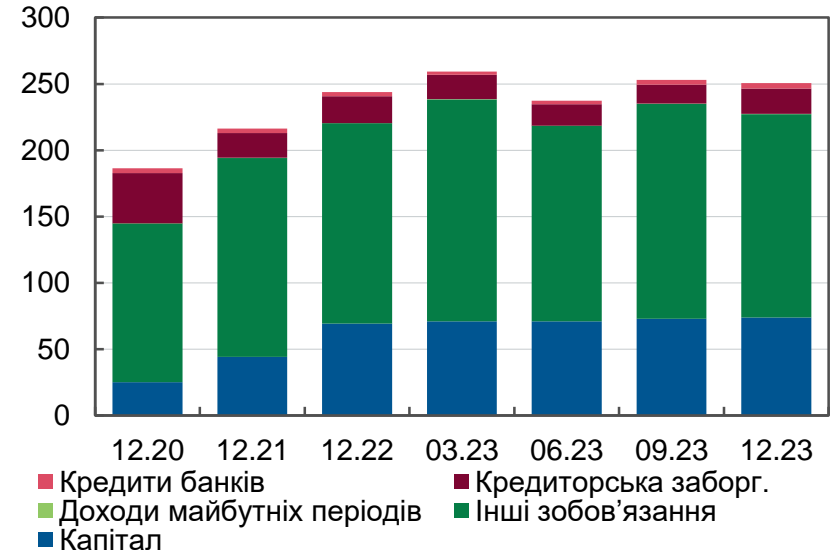
- За 2023 рік значно зросло нове кредитування за рахунок кредитів на нерухомість та бізнес приватних підприємців. Але погашення було активніше. Тому дещо зменшився кредитний портфель, якість якого покращилась.
- Зниження операційної ефективності обумовлено скороченням сектору та зменшенням процентного спреду. Попри це, сектор отримав позитивний фінансовий результат за рахунок зниження резервів під кредитні збитки.
- Вдвічі (до 21) зменшилась кількість порушників нормативів через частковий їх вихід з ринку. Серед них на 1.01.24р. 8 установ порушували норматив достатності капіталу.

Активи фінансових компаній зросли

Активи фінансових компаній, млрд грн

Структура зобов'язань фінансових компаній, млрд грн

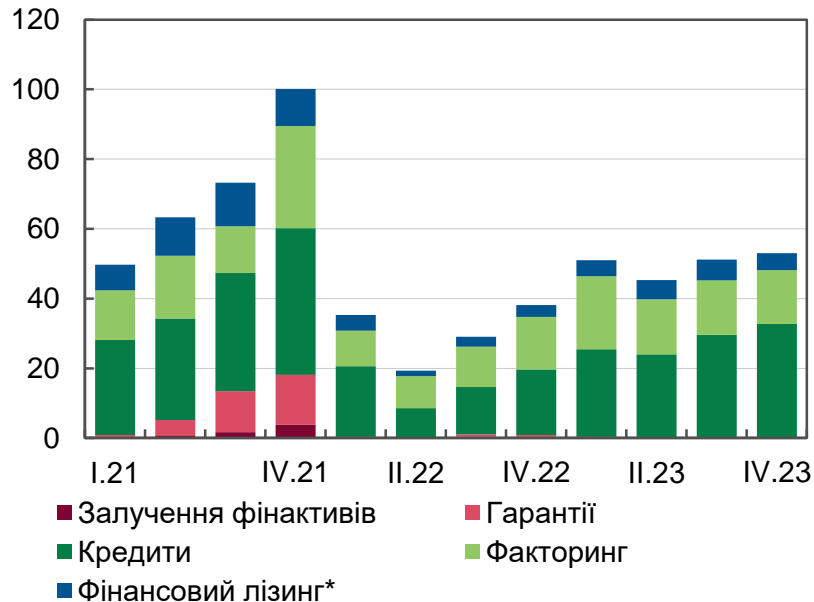

Джерело: НБУ.

- У 2023 році обсяг активів фінансових компаній зріс на 2.7%.
- Структура активів і зобов'язань фінансових компаній впродовж року суттєво не змінювалася.
- Частка власного капіталу зросла порівняно з попередніми роками.

Обсяги операцій дещо зросли, однак менші за довоєнні

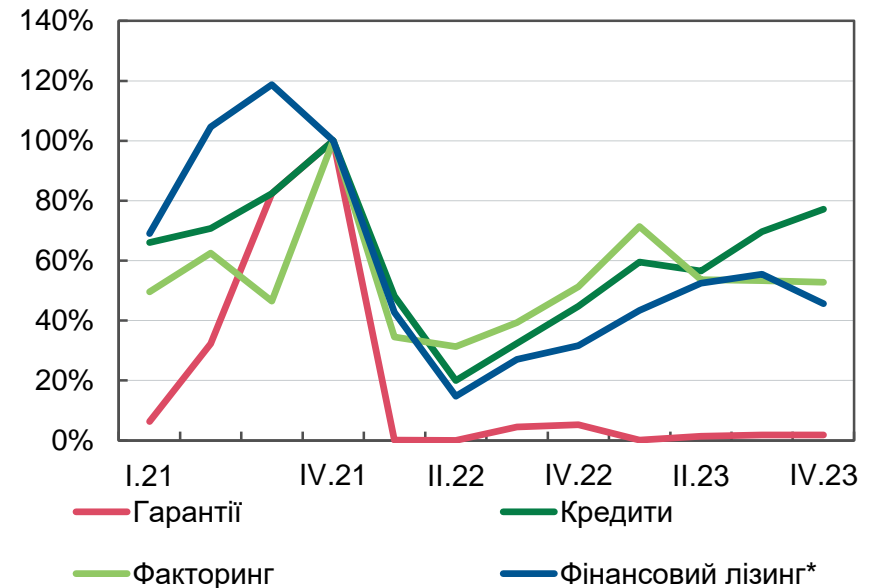
Обсяги наданих фінансових послуг фінансовими компаніями за видами послуг (за квартал), млрд грн

* ЮО-лізингодавці та лізингові компанії.

Джерело: НБУ.

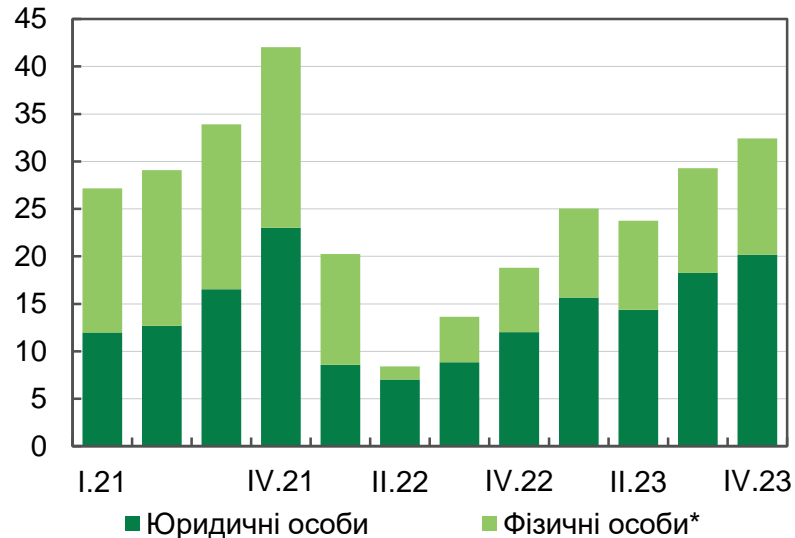
Обсяги наданих фінансових послуг фінансовими компаніями за видами послуг, (IV кв. 2021 = 100%)

- Кредитування займає близько 60% обсягу послуг, що надають фінансові компанії.
- Упродовж 2023 року обсяги наданих позик зростали квартал до кварталу (за виключенням певного зниження у II кварталі), а в жовтні – грудні підвищилися на 10.7% за квартал.

Нові позики отримує переважно бізнес

Обсяги наданих протягом кварталу кредитів за видами позичальників, млрд грн

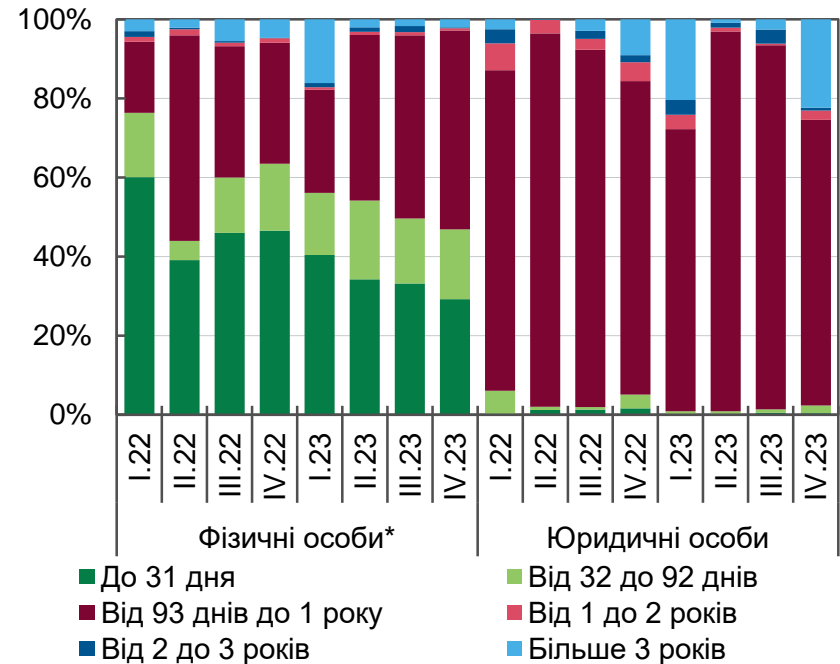

* Включаючи ФОП.

Джерело: НБУ.

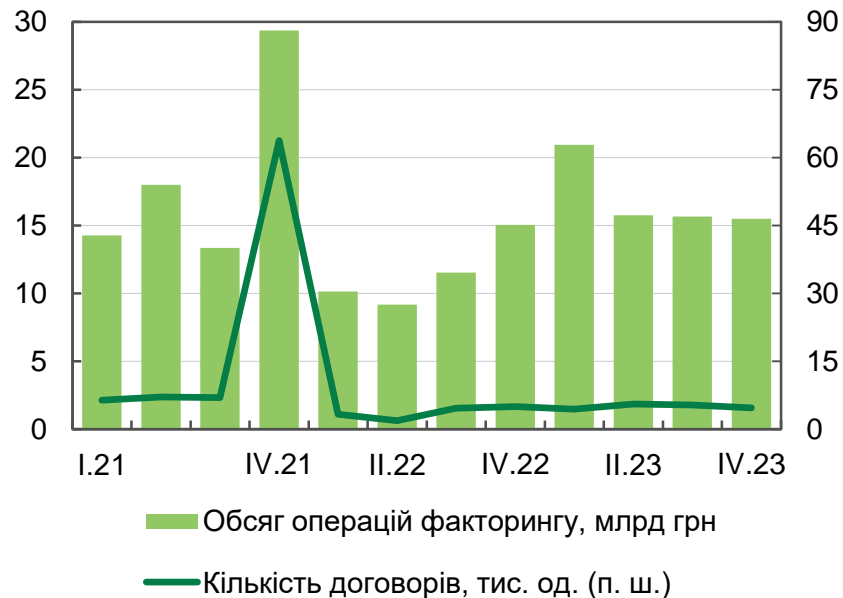
- Відновлення кредитування населення фінансовими компаніями відбувається повільно, обсяги досі менші за довоєнні. Від початку повномасштабного вторгнення бізнес є основним отримувачем нових кредитів.
- Строковість нових кредитів поступово зростає:
  - збільшилася частка угод строком більше трьох років для юридичних осіб
  - частка кредитів до 31 дня для населення далі зменшується.

Структура обсягу кредитів, наданих протягом кварталу, за строковістю

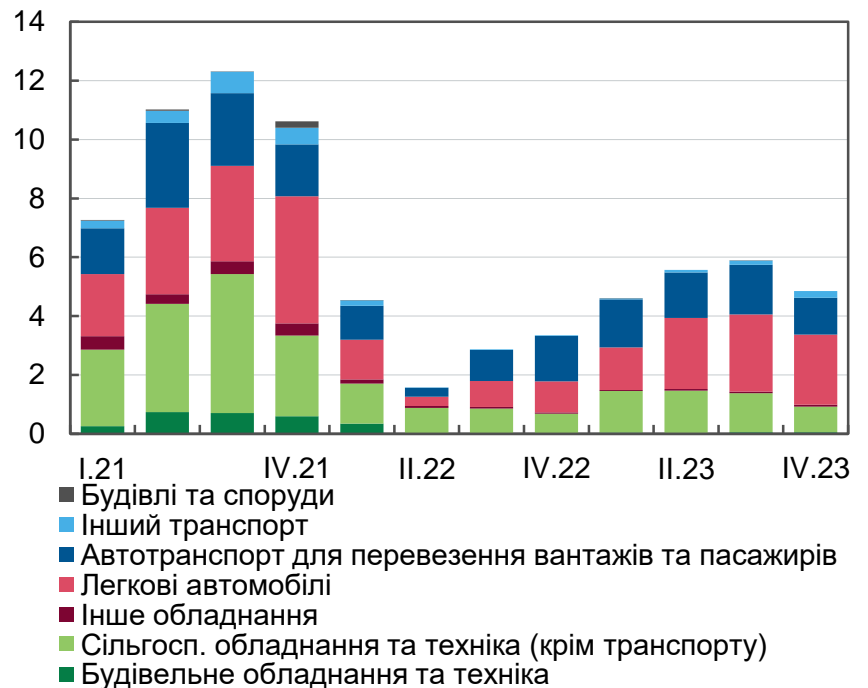

Факторинг та лізинг також не відновилися від початку війни

Обсяги та кількість договорів факторингу

Обсяги договорів фінансового лізингу за обладнанням, млрд грн

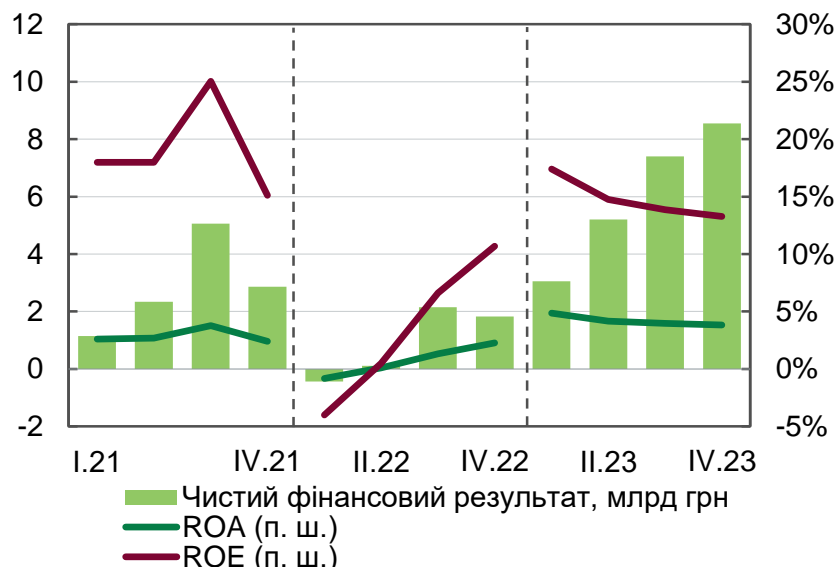

Джерело: НБУ.

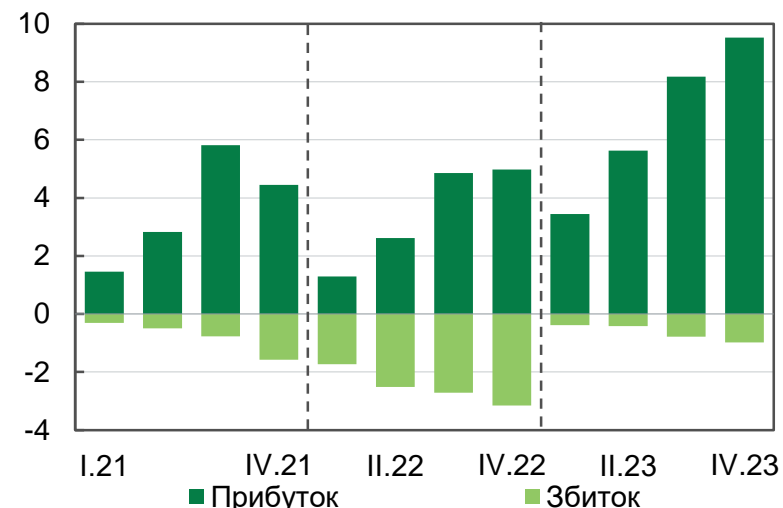
- У 2023 році обсяг факторингових операцій збільшився на 48%, найбільше на початку року.
- Обсяг наданих послуг з лізингу у 2023 році був значно нижчим за довоєнні роки.
- Структура нових лізингових угод: 93% договорів укладалися на придбання легковиків, сільськогосподарської техніки й вантажівок.

Однак фінансові результати були задовільними

Фінансовий результат (наростаючим підсумком) та показники рентабельності фінансових компаній

Фінансовий результат фінансових компаній наростаючим підсумком, млрд грн

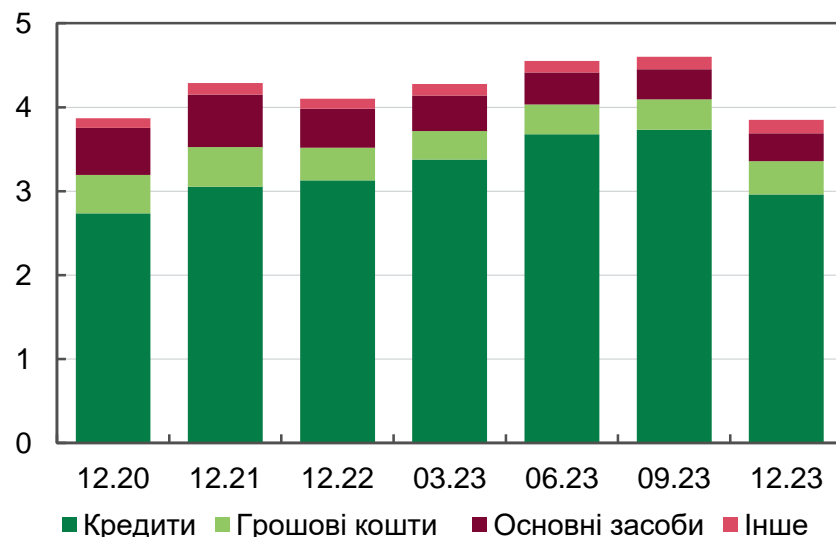

Джерело: НБУ.

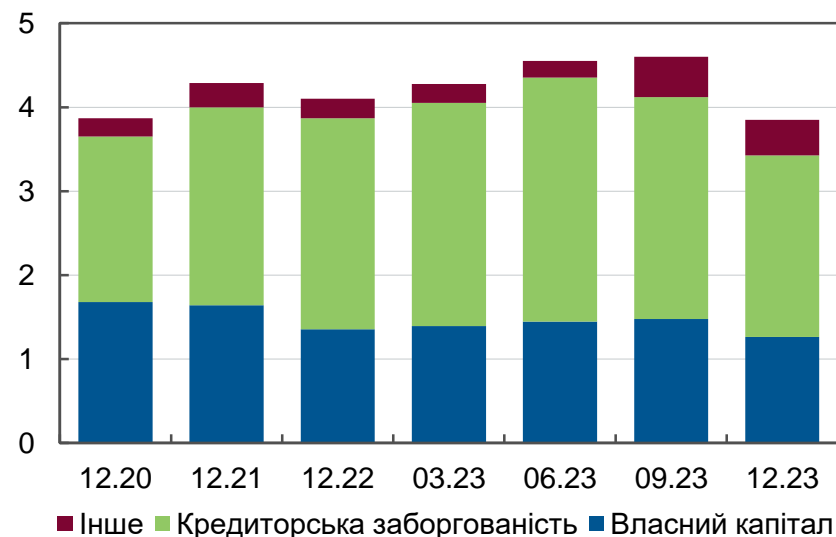
- За підсумками 2023 року фінансові компанії отримали 8.5 млрд грн прибутку, з них більше половини заробила державна “Укрфінжитло” – оператор програми “єОселя”. Її основні доходи формують процентні виплати за ОВДП у капіталі.
- Прибутковими були три чверті фінкомпаній.
- Попри загальну прибутковість сектору, показники рентабельності знижувалися від початку року.

Структура активів та пасивів ломбардів не змінна

Структура активів, млрд грн

Структура пасивів, млрд грн

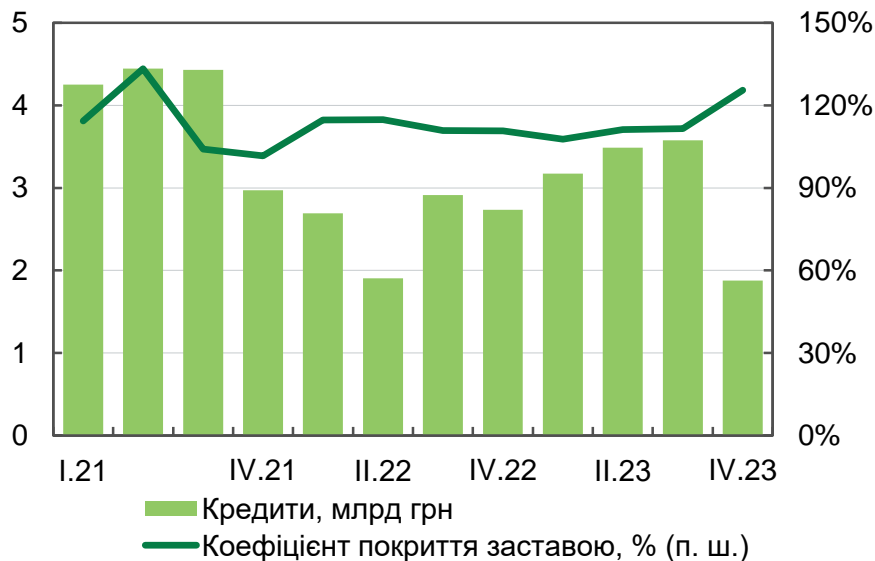

Джерело: НБУ.

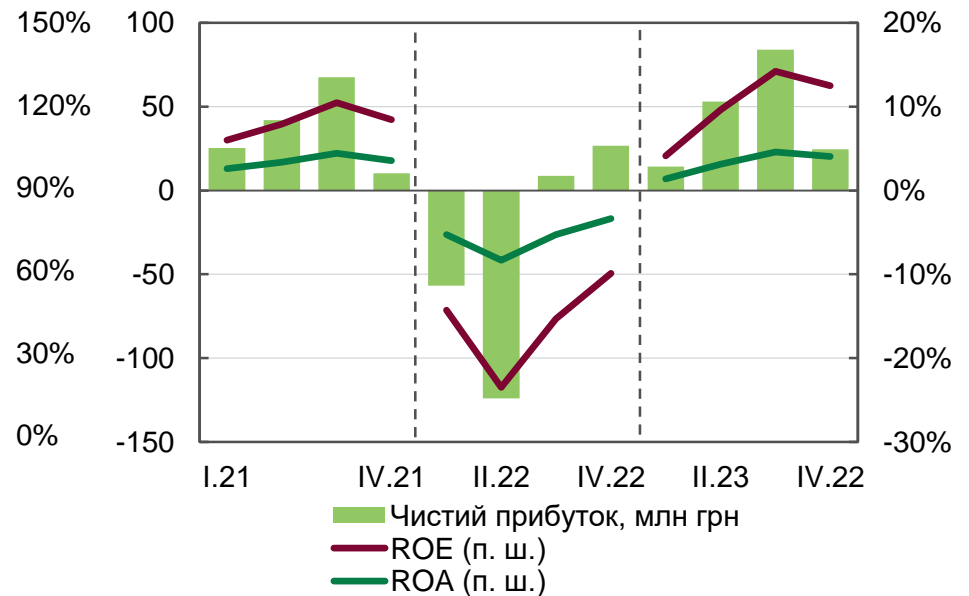
- Обсяг активів ломбардів помітно зменшився, переважно через вихід з ринку низки компаній.
- Обсяг кредитів за рік впав на -5.4%.
- Розмір власного капіталу ломбардів за 2023 рік знизився на 6.9%.

Діяльність ломбардів помітно скоротилася

Обсяг наданих кредитів (за квартал) та рівень покриття заставою

Показники фінансової діяльності

Джерело: НБУ.

- Обсяг нових кредитів зростав впродовж року, але зменшився майже вдвічі в останньому кварталі. Однак обсяги позик були значно меншими за довоєнні.
- Процентні доходи знижувалися впродовж року, середньозважена відсоткова ставка на кінець року становила 277%.
- Середній розмір кредиту становить близько 2 100 грн.